

FELSEFE VE İÇTİMAİYAT MECMUASI

Müdürü :	Türk Felsefe Cemiyetinin	Müessisi :
Memet Servet	resmî organıdır .	Agâh Sırrı

Bu sayıda :

Mukaddime	Müdüriyet
Tedrisî kısım :	
Fizikte usûl	M . İlhamî
Riyasî İlimlerde usûl	Hatemi. Seniha
Dinî içtimaiyat	Hilmi ziya
Kymetlerin tefaruku	Nuset Servet
Ruhiyat meseleleri.	Muzaffer Şerif
Tahlil ve tenkit kısmı	
İstatistik ve tecrübe	H . Z .
Mecellei umuru belediye	Ali kâmi
Usûl hakkında nutuk	Z . Fahri

İlave

« Türk Mantıkçıları »

Prof . Memet Ali Aynî

(Türk Felsefe Cemiyetinin 5 inci ilmi
İçtimaiyatında okunan tebiğdir)

İdarehane : İstanbul - Şehzadebaşı , İstiklal lisesinde

İktisat Matbaası

مسن ادره عقل و علومه نحرى حقيقه دار اصول مفهومة نظره — مؤلفى :

ده قارت — مترجم و شارحى : ابراهيم ادهم به مسعود — ناشرى : وطن كتيخانه سى،

محمد بك مطبعه سى — ۱۳۱۱ ستانبول

قبول ايتشدرد . اصلى ايله ترجمه سى آراستنده
ياپىلاجق بر قارشىلاشدير مق عملينه سى، مترجمك
بو طرزده آله ايتديكى موفيقى آشكار بر
صورته . كوستريبور . هله فرانسه ترجمه نك
اون يدنچى عصر فرانسه ترجمه سى اولدينى ،
يعنى هنوز لازم كن سولت و سيالىتى آله
ايدمه ين بر لسان بولوندينى ، توركه نك
شويله بويله بوندن باريم عصر اولدها
غرب فلسفه سنك اصطلاحلريله مناسبته
كيرشمه ين و اوكا آيشمايان بر خال عرض
ايتديكى دوشونوله جك اولورسه ، ابراهيم
ادهم بكك بوموفيقى بر درجه دها آرمقده در .
يالكز ترجمه نك بعض صحيفه لرنده چوق كرفت
اوزون جمله لره تصادف ايدىوزر . مثلاًدييات
يله علاقه سنى كسه ن ده قارتك ، آرتيق
طبعى تقيقه و كنديسنى بولر اوزرنده
تفكره سوفه باشلايدىنى آكلاندينى قسمى
مترجم شوشكلده ترجمه ايدىوزر :

« زيرا ، هر كسك كنديسنه عائد
اولوب سؤحاكه سى حالنده ضررى در عقب
نفسنه طوقنه جق اولان اموره دائر
مطالعانده ، بر صاحب قلمك هيچ بر اثر
حصوله كتيرميان . و بلكه محتمل بر حاليه
كوسترمك ايجون صرفنه مجبور اولمش اولدينى
ذهنى وجبى ومعرفت ايله دائره عقل سليمك
خارجنه چيقارمى نسبتنده اندن مغروريت
ايتسندن باشقه كنديسنجه بر نتيجه ين موجب
اولايان نظرياتنه دائر اوطه مسنده ايتديكى

مقدمه سندن نقل ايتديكم سطرلرله
تاريخى اهميتنى ، فكرى تجددضده كى تأثيركار
رولى اولجه آكلانديغمز [۱] اثرك شمى
كتاباتنه كچله بيليرز . برنجى كتاب دوغربدن
دوغرويه (اوصوله دائر نطق Discours de
la methode ك ترجمه سيدر اصلنه تبعاً آلتى
قسمدن عبارتدر : ۱) علوم حقنده بعض
مطالعات ، ۲) اصولك باشليجه قواعدى ،
۳) اصولدن استخراج اولوغش بعض قواعد
اخلاقيه ، ۴) واجب الوجودك و روح انسانيتك
موجوديتنى اثباته خادم دلائل ، ياخود
متافيزيقيه نك اساسلى ، ۵) بعض فيزيقه
مسائل ، ۶) استكشاف طبيعته دها ايلرى
كيدليك ايجين لازم كن شيلر .

بو قسملر حقنده سويله نه جك سوزلر ،
ده قارته عائددر . بو اثر بر ترجمه اولديغنه
كوره يالكز بو باقىمدن اونى آراشدير مق
ايجاب ايدره ر .

ترجمه لر؛ ايكي شكلده دوشونولور و ياپيلير:
يا حرفى حرفنه ، صداقتلى بر شكلده ، كله لرك
مقابل حقلرى و يرمك ، كله يى تام معناسيله
بر لساندن ديكرينه دوندورمك . ياخود
مال ومنهوم مطابقى محافظه ايتك نرطيله
ترجمه ايديلن لسانك شيوه وافاده خصوصيتلرينى
نظر دفته آلاق سربست بر شكلدر .
ابراهيم ادهم بك ، ترجمه سنده برنجى طرزى

[۱] فلسفه و اجتماعيات مجموعه سى .

جلد ۲ . ص ۴ . ص ۳۱۸۰ - ۲۲۰

مطالعاته کندن زیاده حقیقته تصادف ایده جکمی
ظن ایتحکده ایدم . [۱]

مترجم ، كرك مقدمه ده كرك شرحلرده
زمانك یازیسنه نظراً چوق آچق . ساده ،
قیصه بر افادهیه مالكدرك : بوراده اوزون
ومتتابع جملهلره أسیر ، دها زیاده صداقتی
بر ترجمه ضرورتندن طوغیور . فی الحقیقه
فرانسزجه سی ده عینی شكلده كرفت ومغلقدر
برنجی قسمه عائد اولان بو سوزلك مقابلی
اوقویهلم :

Car il me semblait que je pourrais rencontrer beaucoup plus de vérité dans les raisonnements que chacun fait touchant les affaires qui lui importent, et dont l'è vénement le doit punir bien après s'il a mal jugé, que dans ceux que fait un homme de lettres dans son cabinet touchant des spéculations qui ne produisent aucun effet et qui ne lui sont d'autre conséquence, sinon que peut-être il en tirera d'autant plus de vanité, qu'elles seront plus éloignées du sens commun, à cause qu'il aura dû employer d'autant plus d'esprit et d'artifice à tâcher de les rendre vraisemblables . . [۲]

بوراده مترجم ترجمه صداقتی فدا ایتحکسزین

[۱] ترجمه دن - ص : ۲۷

[۲] Discours de la méthode
première partie p: 8

قیصه جملهلره دها آز كرفت ومركب بر ترجمه
یاباییلیدی . بوتقدیرده وضوحی تأمین ایچون ،
اصل و فرعی جملهلرده تقدیم و تأخیر امکانی
اولدیتی کبی ، جمله یی كسمكده ترجمه مخدورینی
داعی اولاماز - بزبرنجی شقی كوسترن شویله
بر ترجمه ضری قید ایدیورز : « بر محررك ،
اوطه سنده هیچ بر اثر حصوله كتیرمه یین ،
مطالعه لیری ملحوظ بر شكله كتیرمكه معروف
بر طاقم حیله و اینجه لكرك قوللانمغه مجبور اولسندن
طولانی عقل سلیمدن چوق اوزاقلاشمش
اولسی نسبتنده فضاله تفاخره دوشمسنندن
باشقه بر نتیجه و برمه یین معاقله لرندن ، ایسه
بكا اویله کلیوردی كه ، هربری كندیسنجه
مهم اولان اموره تماس ایدن ، یاكلش محاكه
ایدیلدیكی تقدیرده وقایع طرفندن بالذات
جزالادیریلان استدلاللارده حقیقته دها زیاده
تصادف ایده بیله جكدم . »

محترم مترجم نه دنسه بعض یرلرده نقطه لی
ویركول ایله آیریلان جمله لری ، ترجمه سنده
برلشدیریور ومترابط جملهلر وجوده كتیریور .
مثلا سیاحتك لزومی ایله برابر افراطنكده
مضر اولدیغنه دائر سطرلره پاقلکز : « ... فقط
سیاحت ایتمكه لزومندن زیاده زمان صرف
ایده جك اولورسه انسان عاقبت كندی مملكتنده
اجنبی قالاجنی کبی قرون سالفه ده جریان
ایتمش اولان احواله ده چوقلق صرف مراق
ایده جك اولورایسه ، صوكر ، عصر حاضرده
جاری اجولدن اكثریا پك جاهل قالور [۴] ،
فرانسزجه سنده بو سطرلری ایکی آیری جمله
حالنده كوریورز . آكلاشیلیوركه اوزون
جمله لك مرتبط افاده لر حالنده ترجمه سی
اعتیادی ، قیصه جمله لری ده غیراختیاری اوشكله

افراغ ایدیورمشدر . ترجمه نك بزجه دفته .
 شایان طرفلرندن بری اصطلاح مسئله سیدر .
 بدیی معنده آ کلاشیلان (art) ك قارشیلغنی
 صناعت - صناعی اوله رق کورمکده یز. زماننده
 مقابلی (حکمت طبعیه) اولان (فیزیک) ی
 عیناً آلمش ، یالکیز بونك صوکنه بر علاوه
 یامش ، (فیزیکه) شکلنه صوقشدر .
 (مه تا فیزیک) هده (مه تا فیزیکه) دیور .
 بریردهده مه تا فیزیک کله سیله برابر ، معترضه
 ایچنده (مابعدالطبیعی) کله سنی قوللانیور .
 زماننك (حکمت طبعیه) ، (حکمت
 مافوق الطبیعه) شکلنده کی ترجمه لرینی قبول
 ایتمه یوب بونلری عیناً قوللانیسی جالب دقتدر .
 بونکونکی فلسفی اصطلاح جریانی ده ، اصلاری ده
 عیناً قبوله متایلدر . بونمایلی تثبیت ایدن مترجك
 سالم کوروشی جداً تحلیلده ده کر . کتابك ترجمه
 قسمی « مترجك متغلل بر مترجم اولمادیغنی ،
 ترجمه ایتدیکی مسائلی شرح و تفسیر ایده جك
 حقیقی بر فلسفی تربیه صاحبی اولدیغنی غایت بارز
 و آچیق بر صورتده کوستریور . [۱] ده قارت ،
 محیط مزجه مجهول اولان بر طاقم علم و فلسفه
 مسئله لرینه طولانی سیله تماس ایتمکده در .
 مترجم ، بونلرك تورك قارلرجه نا معلوم
 قالماسنه راضی ده کلددر ، اونك ایچون مناسب

[۱] اثر ایکی کتابدن عبارتدر . یوقاریده
 سویله دیکمز کی برنجی کتاب ساده ترجمه در
 ایکنجی کتاب ترجمه ده کی مهم فلسفی مسأله لرك
 تفسیریدر . مع مافیله اصل ترجمه نك بعضی
 یرلری ده حاشیه حالنده ایضاح ایدلمشدر .
 ایکنجی کتاب ، ترجمه دن آیری ، مستقل
 بر اثر حالنده اولوب بمشرك دائره سنه داخل
 دکلددر . مترجك فلسفی کولتوری ، بالخاصه
 بو قسمده ده قدر تلیدر .

شرح لرله نطقی تنویر ایدیور . بو حاشیه لرك
 بر قسمی معلومات اعتباریله ، بر قسمی ده
 فلسفی ترکیب اعتباریله حائز قیمت کورونیورلر .
 خاصه بو ایکی شق ، ابراهیم ادهم بکک ،
 فلسفی بحث و تاریخ مزده کی موقعی قوتلندیریور .
 مترجم ، غرب فلسفه سی قادر شرق و اسلام
 فلسفه سنه ده واقفدر . اصول شکدن بحث
 ایدرکن ، بر حاشیه ده ، شو مطالعاتی سرد
 ایتمکده در : « ... بزده امام عزالی دخی
 بویله جه هرشیدن شکه قادر وارمشدی .
 ده قارت ایله مشارالیهك طوتدینی یول بوراده
 آریلیر . عزالی بورایه قادر کلدکن صوکر
 جبل دیانته صاریلقدن بشقه چاره بویله رك
 حکمتدن فراغت و صنف متکلمینه التحاق
 ایلشدر [۱] » ده قارت ، ریاضی علملردن
 غیری اولان علملره ، علمی قیمت و برمه مشدی .
 نطقك بوندن باحث نقطه سنی محترم مترجم
 شرح ایدیور « ده قارت بالاده کی کورولدیکی
 اوزره علوم ریاضیه یی استثنا ایتدیکی جهته ،
 اولوقتك علوم سائرده سی حقنده کی مطالعه سی
 دوغریدر . یوقسه زمانزده کوریلن اصل
 علومك آثار صناعیه یه (بدیعه) تشبیهی جائز
 اولاماز . چونکه آثار علمیه ده وحدت ، شونك
 بونك ذهنندن دکل ، بلکه حقیقتدن کلرکه
 اشیایی بر برینه ربط و عین حاله قلب ایدر الخ »
 ترجمه نك مترجمی منفعل دکل ، فعال کوسترن
 بو طرفی ، ترجمه یه بیجیله جك قیمتك مرکز ثقلتی
 تشکیل ایده بیلیر . شیمدی یه قادر فلسفه کتبخانه .
 مزك بویله هضم ایدیلش ، تفسیر اولونمش بر
 ترجمه یه نائل اولوشی غایت اندر در . كرك
 اصله صداقت و كرك روحه مطابقت اعتباریله ،
 كرك محتویاتنك بنمسه نوب تنویر و توسیع
 اولونماسی اعتباریله ده قارت ، ترجمه سنك
 قیمتی قارشیسنده ، یوقاریده جمله لرك کرفتلكنه

[۱] ترجمه دن - ص : ۶۵

تعلق ایدن تنقیدیز « صوك درجه اهميتسز ،
 حتی لزومسز در بيله . بويوك فيلسوف
 ده قارتی ، معین و مشعور بر غایه ايله مملکته
 طائیتان بوقیمتلی ترجمه فارشیدسندده ناچیز بر
 فلسفه منتیسی صفتیله شکران دوغولریله
 متحسسز . کمیت و کیفیت اعتباریله منسوبلری
 آرزو فقیر اولان فلسفه محیطمز ؛ شیمدی
 استانبولک اوجرا بر گوشه سنده سسسز
 و متواضع اوطوران ابراهیم ادهم بک افندی
 ايله نه قادار افتخار ایتسه یریدر .

هامش :
 بوقیمتلی ترجمه ، استخباراتمه نظراً
 محترم مترجمی طرفندن بر تصحیح عملیه سندن
 بکیریلش ، دهاساده و بوکونکی فلسفه لسانمه
 دها یاتیق برشکله صوقولش اولوب ،
 معارف و کالتنک نشرایده جکی کلیات میاننده
 بولونعقده در یکی شکلده مصحح و معدل
 « اصول حقنده نطق » ترجمه سنی بر آن اول
 فلسفه کتبخانه مزک محتویاتی آراسنده کورمک
 شایان تمی در .

ضیاء الصبہ فخری